

ΘΕΟΜΗΤΟΡΟΣΚΕΠΑΣΤΗ ΚΥΠΡΟΣ

● Του Λουκά Παναγιώτου

Δημοσιογράφου – Διευθυντή Ραδιοφωνικού Σταθμού «Λόγος»

ήμερα, όλη η Ελλάδα μοσχοβολά από το ευωδέστατο σκηνώμα της Παναγίας, που είναι η μητέρα των ορφανεμένων, η ελπίδα των απελπισμένων, η χαρά των θλιμμένων, το ραβδί των τυφλών, η άγκυρα των θαλασσοδαρμένων. Κι απ' άκρη σε άκρη της Ελλάδας, στις πολιτείες, στα χωριά, στα μοναστήρια και στις σκήτες, απάνω στα δασωμένα βουνά, στα λαγκάδια, στις σπηλιές, στα

γαλανά τα κύματα που δροσοαφρίζουν από τον πελαγίσιο αγέρα, στα νησιά και στα ρημόνησα, στους κάβους, παντού αντλαλεί η υμνολογία που ψέλνουν οι ψαλτάδες για την ταπεινή βασίλισσα που κοιμήθηκε».

Με αυτά τα χαρακτηριστικά λόγια ο μακαριστός και ευσεβέστατος Φώτης Κόντογλου περιγράφει γλαφυρότατα αυτό που όλοι οι Έλληνες, όλοι οι όπου γης Ρωμιοί βιώνουμε κατά το μήνα Αύγουστο και ειδικότερα με τη μεγάλη γιορτή της Κοιμήσεως, η οποία δεσπόζει καταμεσής του. Οι πατέρες μας, οι πρόγονοί μας και η Παράδοσή μας, έχουν αφήσει σε μας ως πολύτιμη παρακαταθήκη την τιμή στο πρόσωπο της Κυρίας των Αγγέλων, μέσα στην καρδιά του καλοκαιριού. Γιορτάζουμε, πανηγυρίζουμε το Θεομητορικό Πάσχα, το «Πάσχα του καλοκαιριού», όπως ονομάζεται το Δεκαπενταύγουστο. Η κατεχοχήν αυτή γιορτή της Παναγίας «δεν είναι γιορτή θανάτου, είναι γιορτή χαράς και θριάμβου, γιατί αυτή που κοιμήθηκε είναι η Μητέρα της Ζωής». Για το μέγα τούτο γεγονός πανηγυρίζουμε χαρούμενα σε πόλεις και σε χωριά, όπου η ευσέβεια του χριστόνυμου λαού μας έστησε «στης Παναγίας τη Χάρη, προσκυνητάρια κι εκκλησιές και λαύρες και ξωκλήσια», όπως θα έλεγε ο ποιητής.

Η θέση που έχει η Παναγία στην καθημερινή μας ζωή είναι, σε όλους μας, γνωστή. Σε κάθε δύσκολη στιγμή μας, πιστοί και άπιστοι, αυθόρμητα, επικαλούμαστε το όνομά της. Ταυτόχρονα, η Δέσποινα του Κόσμου ευλόγησε όλως ιδιαίτερος το ευσεβές Γένος μας. Στάθηκε δίπλα μας σε πάμπολλες, ιστορικά, δύσκολες αλλά και χαρούμενες στιγμές. Γι' αυτό και ο λαός

μας τη θεωρεί προστάτιδα και καταφυγή στις δυσκολίες μας. Εξαιτίας, λοιπόν, αυτής της θέσης που έχει στη ζωή μας, είναι φυσικό και ένας μεγάλος αριθμός από Εκκλησιές και Μοναστήρια να είναι αφιερωμένα προς τιμή της και να βρίσκονται κάτω από τη σκέπη και την προστασία Της. Η μικρή μας πατρίδα δεν θα μπορούσε σίγουρα να αποτελεί την εξαίρεση σ' αυτή την πραγματικότητα.

Η Κύπρος έχει χαρακτηριστεί εύστοχα ως η νήσος των Αγίων, όμως κάλλιστα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και το νησί της Παναγίας και τούτο γιατί ιδιαίτερα και πολύ τιμάται εδώ και χρόνια, εδώ και αιώνες η Μητέρα του Κυρίου. Αιτία της τιμής αυτής είναι η μεγάλη πίστη του λαού μας και η πληθώρα των παραδόσεων που αποδεικνύουν την αγάπη την Μητέρας του Θεανθρώπου για την Κύπρο, αλλά και η προς Αυτήν ανταπόδοση των Κυπρίων.

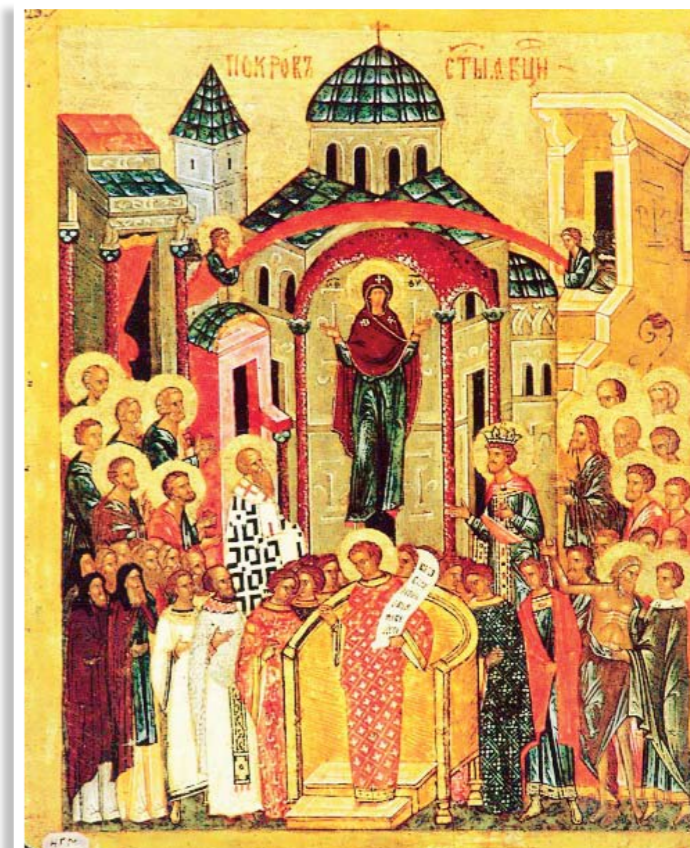
Για το θέμα αυτό ο Ν.Γ. Κυριαζής, σε μελέτη του το 1950 με τίτλο «Επωνυμίες της Παναγίας» υποστηρίζει ότι στην Κύπρο συναντάμε 242 επωνυμίες της Παναγίας και αυτό συνάγεται, όπως αναφέρει, από ισάριθμες επωνυμίες ναών ή μοναστηριών που ήταν και είναι αφιερωμένες στην χάρη Της.

Τα πιο σημαντικά μοναστήρια μας, τα βασιλομοναστήρια του Κύκκου και του Μαχαιρά, η Τροοδίτισσα, η Χρυσορρογιάτισσα, η Αμασγού, η Αμιρού είναι αφιερωμένα στην Λειπαρθένο. Πολλές, επίσης, είναι οι μονές οι οποίες λειτουργούσαν σε παλαιότερες εποχές και διαλύθηκαν στην πορεία των χρόνων, όπως π.χ. η Αγία Νάπα, τα μοναστήρια του Άρακος, της Ασίνου, από τα οποία διασώζονται οι ναοί τους, της Αψινθιώτισσας και της Μελανδρίνας στα κατεχόμενα, της Παλλουριώτισσας, της Αμιρούς, του Μεγάλου Αγρού, των Καθάρων, της Φανερωμένης, της Κανακαριάς, της Λειβαδιώτισσας, της Ζαλατζιώτισσας, της Σφαλατζιώτισσας, της Ιαματικής, της Παναγίας των Ελιακών και τόσα άλλα.

Εκτός βέβαια από τα πάμπολλα μοναστήρια μας που είναι αφιερωμένα στη Θεοτόκο, υπάρχει και ένας εξαιρετικά μεγάλος αριθμός εκκλησιών και εξωκκλησιών σ' όλη την Κύπρο, όπως για παράδειγμα τα αρχαία μνημεία που ανήκουν στον κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της ΟΥΝΕΣΚΟ, οι εκκλησιές της Παναγίας του Μουτουλλά και της Παναγίας της Ποδίθου.

Τεράστιος είναι και ο αριθμός των παραδόσεων

και των θρύλων που σχετίζονται με την Παναγία και το νησί μας και αναφέρονται σε μοναστήρια, εκκλησιές ή και ιερές εικόνες της. Η ευσέβεια του λαού μας μιλά για τέσσερις συνολικά εικόνες, έργα του Αποστόλου Λουκά, οι οποίες μεταφέρθηκαν στην Κύπρο από φυγάδες μοναχούς επί της εικονομαχίας και τοποθετήθηκαν σε ισάριθμα μοναστήρια, τα οποία ιδρύθηκαν στο νησί, όπως π.χ. εκείνο του Μεγάλου Αγρού, της Παναγίας του Άρακα, του Μαχαιρά, της Παναγίας της Τροοδίτι-

σας. Με ιερές εικόνες της Παναγίας που έφθασαν στον τόπο μας με τον ένα ή τον άλλο τρόπο σχετίζεται και η ίδρυση των μοναστηριών τόσο της Παναγίας του Κύκκου όσο και της Παναγίας της Χρυσορρογιάτισσας.

Στην Κύπρο, εκτός από τα γενικά επίθετα που αποδίδονται στο άγιο όνομα της Υψηλοτέρας των Ουρανών και είναι καθιερωμένα στην Ορθοδοξία, συναντούμε και πάρα πολλά τοπικά επίθετά της. Απ' αυτά, άλλα προήλθαν από τις τοποθεσίες στις οποίες κτίστηκαν εκκλησιές ή μοναστήρια, όπως λ.χ. η Παναγία η Τριμικλινώτισσα, η Ζακακιώτισσα, η Παναγία του Κάμπου, η Κανταρκώτισσα, η Καστελιώτισσα, η Καρμιώτισσα, η Σαλαμιώτισσα κλπ. Άλλα πάλι είναι φυτώνυμα, είναι παρμένα

από φυτά, όπως λόγου χάριν η Παλλουριώτισσα, η Κυπαρισσιώτισσα, η Πλατανιώτισσα, η Τριμυθιώτισσα, η Αψινθιώτισσα, η Αμπελιώτισσα, η Μακεδονίτισσα, η Σταχυότισσα ή Ασταθικίτισσα στο χωριό Άγιος Θεόδωρος Λάρνακας κ.ά. Πολλά, επίσης, από τα επίθετα της προήλθαν από ιδιότητες που της απέδωσαν, όπως η Ασπροφορούσα στο Μπέλαπαϊς, η Αφέντρικα, η Βαστάζουσα, η Γαλακτοτροφούσα, η Θεοσκέπαστη, του Γλωσσά, η Ιαματική, η Γλυκιώτισσα, η Κυρά κλπ. Παράλληλα, υπάρχουν και πολλά επίθετα της Παναγίας που αποτελούν συνδυασμό με πρώτο συνθετικό τη λέξη χρυσό, πράγμα που συνηθιζόταν πάρα πολύ κατά τα βυζαντινά χρόνια και ειδικότερα στα χρόνια των Κομνηνών, έτσι έχουμε τη Χρυσαλινιώτισσα, τη Χρυσορρογιάτισσα, τη Χρυσογαλακτούσα, τη Χρυσελεύσα, τη Χρυσοπολίτισσα, τη Χρυσοσηλιώτισσα, τη Χρυσαιφιλιώτισσα, τη Χρυσοκουρδαλιώτισσα. Τέλος, αρκετά επίθετα προήλθαν από παραδόσεις ως προς τον τρόπο με τον οποίο κτίστηκαν οι διάφορες εκκλησίες, όπως π.χ. η Αγγελόκτιστη, η Γαλόκτιστη, η Αχειροποίητος.

Σύμφωνα με μια αρχαία τοπική παράδοση, η Θεοτόκος ήλθε στην Κύπρο μαζί με τον Ιωάννη τον Ευαγγελιστή για να επισκεφθούν τον τετραήμερο Λάζαρο, το φίλο του Χριστού, ο οποίος είχε βρεί καταφύγιο εδώ, αμέσως μετά το λιθοβολισμό

του Πρωτομάρτυρα Στεφάνου και τον διωγμό που επακολούθησε και χειροτονήθηκε επίσκοπος Κιτίου από τους Αποστόλους Παύλο και Βαρνάβα. Η παράδοση σημειώνει, μάλιστα, ότι ο Άγιος Λάζαρος ήθελε να πάει να δει τη μητέρα του Ιησού και δεν τολμούσε εξαιτίας των Ιουδαίων των Ιεροσολύμων και ήταν σε μεγάλη στενοχώρια, έτσι η Αγία Θεοτόκος ανταποκρινόμενη στην επιθυμία του έρχεται η ίδια στη νήσο μας και του φέρνει ως δώρο το ωμοφόριό του, δηλαδή το διακριτικό άμφιο που φέρουν οι επίσκοποι, που το έφτιαξε με τα δικά της χέρια.

Αξίζει, τέλος, να αναφέρουμε ακόμη ότι ολόκληρη την Θεομητοροσκέπαστη Κύπρο υπάρχουν διηγήσεις διαφόρων εποχών για εκατοντάδες εμφανίσεις και για χιλιάδες θαύματα της Παναγίας.

Στις δύσκολες και πικρές αυτές ώρες που διέρχεται ο τόπος μας, η παρουσία για ολόκληρο τον Αύγουστο, της Μεγάλης Μάνας του Χριστού και των Χριστιανών γλυκαίνει τις ψυχές μας. Παράλληλα, ενισχύεται η πίστη μας ότι ακόμα και σήμερα η Ελεούσα Κυρά, συνεχίζει να φρουρεί και να ευλογεί το Γένος μας αλλά και τη νήσο της. Ας την παρακαλέσουμε ποτέ να μην πάψει να μας σκέπει με τις ευχές και τις προσευχές της προς τον Υιό και Θεό μας, αλλά να είναι πάντοτε αρωγός και συμπαραστάτης στις δοκιμασίες μας. ■